

СТАТИСТИКА

УДК 311:[336:664] - 048.78

Вдовенко Ю. В.,
аспірантка кафедри економічної теорії
та прикладної статистики

[Metadata, citation and s](#)

of Vadym Hetman Kyiv National Economic University

ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ РЕГІОНУ

Yu. V. Vdovenko
postgraduate of department of economic theory
and applied statistic

STATISTICAL ANALYSIS OF THE FINANCIAL SUPPORT OF INNOVATION ACTIVITIES OF FOOD INDUSTRY IN THE REGION

АНОТАЦІЯ

Проведено статистичний аналіз фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості Луганської області. Виявлено чинники, що впливають на розвиток інноваційних процесів у галузі. Запропоновано кластерну модель розвитку харчової промисловості регіону.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інноваційна діяльність, фінансування інноваційних проєктів, інвестиції, стратегія кластерного розвитку.

ANNOTATION.

In this paper was carried out statistical analysis of the financial support of innovation activities of food industry enterprises of Lugansk region. Identified factors influencing the development of innovative processes in the industry. The cluster model was proposed in the food industry in the region.

KEYWORDS: innovation, funding of innovative projects, investment, strategy of cluster development.

Вступ. Світовий досвід підтверджує, що НТП (науково-технічний прогрес) є єдиною реальною основою ефективних соціально-економічних перетворень як на макро-, так і на мікрорівні. Проте сьогодні на багатьох підприємствах харчової промисловості спостерігається хронічна недооцінка наукової та

інноваційної діяльності, що призводить до застою в розвитку виробництва, втрати авторитету цієї галузі, тоді як харчова промисловість є дуже важливою для економіки України. Таким чином, велике значення має забезпечення інноваційного розвитку підприємств харчової промисловості, що передбачає розв'язання фінансових проблем пов'язаних із залученням і використанням інвестицій.

Наукове вирішення проблем інвестиційного й інноваційного розвитку економіки досліджували зарубіжні науковці В. В. Бочаров, Є. В. Нагашев, Є. С. Стоянова, Ю. В. Яковець та ін. Проблемам інноваційного розвитку й інвестиційної привабливості присвятили багато праць відомі українські економісти: А. В. Ротар, Л. І. Федулова, В. М. Геєць, Т. В. Майорова; інноваційного розвитку харчової промисловості — Д. Ф. Крисанов, С. В. Петруха, Н. І. Жужукіна, О. І. Грицай; інноваційного розвитку регіону — С. Б. Колодинський, В. І. Колеснік. Але існує багато проблем пов'язаних з інвестиційно-інноваційною діяльністю, що потребують всебічного їх розв'язання.

Постановка задачі. Для стійкого розвитку галузей харчової промисловості регіону та й усієї країни в цілому потрібне істотне розширення інноваційної діяльності. Одним із важливих чинників впливу на її розвиток є достатнє фінансування інноваційних проектів і забезпечення їх результативності з урахуванням особливостей економічного розвитку регіону.

Метою статті є проведення статистичного аналізу сучасного стану фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості Луганської області та обґрунтування напрямів інвестиційно-інноваційного розвитку галузі регіону.

Результати дослідження. Харчова промисловість займає особливе місце в АПК регіону. Стійкий розвиток цієї галузі має величезне соціальне значення. У Луганській області є унікальні природні передумови для високоефективного розвитку агропромислового комплексу завдяки наявності родючих земель і сприятливих агрокліматичних умов. Проте на сучасному етапі соціально-економічного розвитку відбувається занепад агропромислового виробництва. Сільське господарство регіону, як і всієї України, має низький технологічний рівень розвитку. Продуктивність праці у 1,3 разу нижче, ніж у Польщі, та у 4,3 разу — ніж у Франції. Як наслідок цього — низька якість і висока собівартість продукції, низький рівень розвитку виробничої і транспортної інфраструктури у сільській місцевості [2].

Розв'язання окреслених проблем потребує запровадження ефективних заходів органами державного управління із прискорення інноваційної діяльності. Оскільки впровадження інновацій є запорукою швидкого технічного й технологічного оновлення підприємства, зміцнення його конкурентних позицій. Рівень інноваційної активності підприємств харчової промисловості Луганської області характеризується часткою підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність у загальній кількості підприємств (рис. 1).

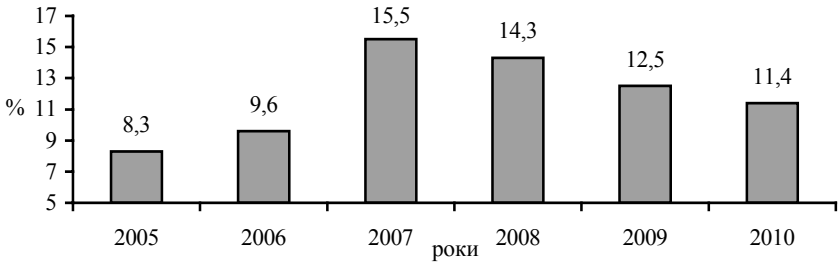

Рис. 1. Динаміка інноваційної активності підприємств харчової промисловості Луганської області за 2005—2010 рр. (складено автором за даними [6])

Вивчення інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості Луганської області протягом 2005—2010 рр. дозволяє виявити найзначущі тенденції. Так, протягом 2005—2007 рр. відбулося зростання інноваційної активності підприємств харчової промисловості на 7,2 %, але починаючи з 2008 року інноваційна активність підприємств почала знижуватися і в 2010 році становила 11,4 %.

Особливу увагу необхідно приділити питанню фінансування розвитку інновацій, яке в Луганській області, зокрема в харчовій промисловості, не здійснюється повною мірою. Джерела фінансування інноваційної діяльності наведено на рис. 2.

Головним джерелом фінансування інновацій у харчовій промисловості регіону залишаються власні кошти підприємств (рис. 3). Проте у 2008—2009 рр. майже 50 % ресурсів підприємства галузі отримали за рахунок кредитування комерційних банків. Ресурси залучені за рахунок видатків державного й місцевого бюджетів, включаючи цільові фонди, взагалі відсутні. Інноваційний розвиток підприємств не можливий без належного фінансування, тому потрібно значно збільшити обсяги фінансування. За даними Головного управління статистики у Луганській області за 2010 рік підприємств-

ва харчової промисловості регіону зазнали збитків на суму 24983,7 тис. грн, а за 11 місяців 2011 р. — отримали збиток у сумі 10476,7 тис. грн. При цьому спостерігається негативна тенденція до збільшення частки збиткових підприємств: протягом січня — листопада 2011 року вона зросла до 53,7 % (у 2010-му — 40,0 %) [7].

Рис. 2. Джерела фінансування інновацій (складено автором за даними [10])

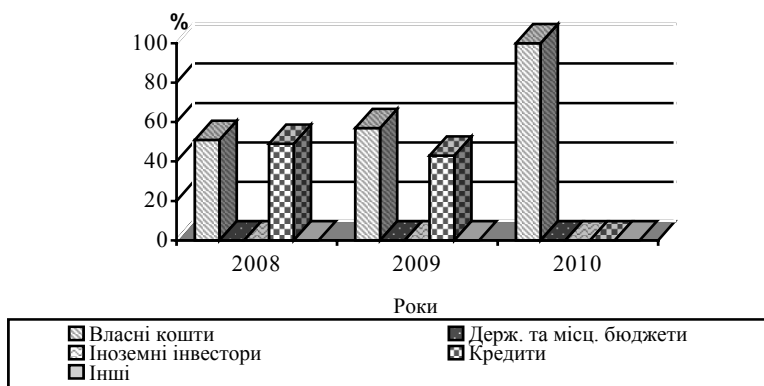

Рис. 3. Структура джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості у Луганській області за 2008—2010 рр. (складено автором за даними [5, 6])

Результати дослідження свідчать, що для близько 50 % підприємств харчової промисловості регіону використання прибутку для забезпечення інноваційної діяльності є неможливим. У цьому відношенні державна підтримка інноваційного розвитку підприємств є дуже важливою. З боку держави необхідно збільшити фінансування та стимулювати розробку й запровадження інноваційних проектів цієї галузі.

Оскільки у підприємств постійно виникають труднощі щодо нагромадження власних джерел формування як основних, так і оборотних засобів виробництва, важливим чинником забезпечення їх ефективної діяльності остається залучення додаткових фінансових ресурсів.

Інвестиції грають провідну роль у відтворенні виробничих ресурсів. В Україні цей термін ідентифікується з терміном «капітальні вкладення», що розглядаються як вклади у відтворення основних фондів (споруд, обладнання, транспортних засобів). Також інвестиції можуть спрямовуватися на поповнення обігових коштів, придбання нематеріальних активів (патентів, ліцензій, ноу-хау). На думку російських науковців «інновації — це душа інвестицій, без інновацій капітальні вкладення можуть виявитися неефективними чи навіть шкідливими, продовжуючи життя неконкурентоспроможним товарам» [3]. Роль інвестицій як рушійної сили розвитку підприємств проявляється в тому, що вони є могутнім стимулом для розвитку науково-технічного прогресу. Використання нової техніки і технологій сприяє зниженню витрат виробництва, збільшенню обсягу випуску продукції, поліпшення її якості та створює для підприємств значні переваги над конкурентами. Лише застосування високоефективної техніки та передових технологій дає змогу підприємствам виживати і розвиватися. Ігнорування технологічного прогресу неминуче призводить до економічного занепаду [4].

Сучасна криза української економіки призводить до необхідності залучення іноземних інвестицій. За даними Мінагрополітики, станом на 01.01.2012, починаючи з 1992 року, в агропромисловий комплекс України залучено 2879,1 млн дол. США прямих іноземних інвестицій (6 % загального обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку). З них 2065,7 млн дол. США вкладено у підприємства харчової та переробної промисловості та 813,4 млн дол. США у сільськогосподарські підприємства.

Основними інвесторами в харчову промисловість є Нідерланди (596,2 млн дол. США), Кіпр (481,5 млн дол. США), Швеція (220,9 млн дол. США), Великобританія (150,8 млн дол. США), Німеччина (67,5 млн дол. США), Франція (63,0 млн дол. США), Російська Федерація (57,3 млн дол. США) та США (52,2 млн дол. США).

Регіонами-лідерами по залученню іноземних інвестицій у галузі харчової промисловості є Київська (524,2 млн дол. США), Запорізька (151,7 млн дол. США), м. Київ (150,2 млн дол. США), Харківська (147,8 млн дол. США), Одеська (131,3 млн дол. США), Івано-Франківська (116,3 млн дол. США), Донецька (85,8 млн дол. США), Вінницька (64,8 млн дол. США) та Львівська області (63,2 млн дол. США) [9]. Дуже прикро, що Луганська область не потрапила в групу лідерів за кількістю залучених інвестицій у харчову промисловість.

За даними Луганської обласної адміністрації в економіку області за перше півріччя 2011 року іноземними інвесторами вкладено 80,8 млн дол. США прямих інвестиції. З країн ЄС надійшло 15,8 млн дол. США (19,6 % загального обсягу), з країн СНД — 7,5 млн дол. США (9,3 % загального обсягу), з інших країн світу — 57,5 млн дол. США (71,1 % загального обсягу). Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, що були направлені в область на 1 липня 2011 року, складав 713,4 млн дол. США, що на 12,5 млн дол. США більше обсягів інвестицій на початок 2011 року. Значні обсяги інвестицій вкладені в підприємства таких видів економічної діяльності, як хімічна та нафтохімічна промисловість, металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів, торгівля автомобілями та мотоциклами, їх технічне обслуговування та ремонт, транспорт і зв'язок. А сільське господарство, харчова промисловість майже не викликають належного інтересу у іноземних інвесторів [8].

Як свідчать результати проведеного аналізу актуальними питаннями для розвитку харчової промисловості регіону залишаються: створення якісно нових умов інвестиційного клімату та залучення в інноваційний процес інвесторів. З метою забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств харчової промисловості Луганської області пропонуємо створення галузевого кластеру.

Ефективна регіональна стратегія є каталізатором інноваційних процесів в регіоні. Нове покоління регіональних програм ЄС на 2007—2013 роки базується на регіональних кластерах.

Країни Європейського Союзу запроваджують кластерну політику конкурентоспроможності країни або регіону шляхом стимулювання розвитку національних, регіональних і локальних кластерів на основі використання індивідуального підходу щодо передумов і проблем формування окремих кластерів. Яскравим прикладом впровадження ефективної стратегії підвищення конкурентоспроможності на основі кластерів можуть слугувати скандинавські країни, такі як Фінляндія, Швеція, Данія. Фінляндія вже понад десять років є одним з лідерів міжнародної конкурентоспроможності. В країні була обрана стратегія кластерного розвитку, галузеві кластери були обрані як ключовий елемент економіки країни. За програмою Уряду, в країні було сформовано 5 «мегакластерів», що були сформовані на базі конкурентоспроможних галузей економіки країни, у тому числі і харчової промисловості [11].

В Україні перспективним державним проектом є розроблена в 2009 році Державним агентством з інвестицій та інновацій схема створення національних інноваційних кластерів відповідно до інноваційних пріоритетів держави. Згідно з цією схемою у Київській області був утворений кластер «Нові продукти харчування» [1]. Формування подібного кластеру в харчовій промисловості Луганської області приведе до прискорення обороту капіталу, підвищить ефективність використання виробничих потужностей галузі. В результаті цього інвестиційна привабливість галузі зросте та приведе до залучення додаткового капіталу. Таким чином, основний фактор, що стримує інноваційний розвиток підприємств харчової промисловості регіону буде «переможений».

Висновки. Харчова промисловість Луганської області займає особливе місце в АПК регіону. Однак на сучасному етапі соціально-економічного розвитку відбувається занепад агропромислового виробництва. Сільське господарство регіону, має низький технологічний рівень розвитку. Розв'язання окреслених проблем потребує запровадження заходів із прискорення інноваційного розвитку.

Вивчення інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості регіону протягом 2005—2010 рр. свідчить, що починаючи з 2008 року інноваційна активність підприємств знизилась і у 2010 році склала 11,4 %.

Важливим чинником, що впливає на інноваційний розвиток харчової промисловості регіону є достатнє фінансування інноваційних проектів, яке не здійснюється належною мірою. Головним

джерелом фінансування інновацій у харчовій промисловості регіону залишаються власні кошти підприємств, однак близько 50 % підприємств харчової промисловості регіону використати прибуток для забезпечення інноваційної діяльності не мають можливості.

З метою підвищення інноваційної активності підприємств харчової промисловості Луганської області пропонуємо з боку держави збільшити фінансування та стимулювати розробку й запровадження інноваційних проектів цієї галузі. Підтримати пропозиції щодо створення кластеру в цій галузі, а це приведе до залучення інвестиційних ресурсів, які так необхідні для стійкого розвитку харчової промисловості регіону.

Література

1. *Захарін С. В.* Маркетингові можливості залучення інвестицій у розвиток технологічних кластерів [Електронний ресурс] / С. В. Захарін. — 2010 р. — Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/11952/1/103.pdf>

2. *Кириченко О. А.* Концептуальні засади формування і реалізації національних аграрних інноваційних програм / О. А. Кириченко, Ю. І. Вигівська // Актуальні проблеми економіки. — 2011. — № 9(123). — С. 93—103.

3. *Кузык Б. Н.* Россия — 2050: стратегия инновационного прорыва / Б. Н. Кузык, Ю. В. Яковець. — 2-ге изд., доп. — М.: ЗАО «Изд-во» «Экономика», 2005. — 382 с.

4. *Лищинський М. П.* Формування інвестиційної привабливості аграрних корпорацій України // Формування ринкових відносин в Україні. — 2012. — № 1. — С. 61—68.

5. Наукова та інноваційна діяльність в Луганській області: [стат. зб.] / [за ред. Т.П. Браги]. — Луганськ: Головне управління статистики у Луганській області. Держкомстат України, 2010. — 133 с.

6. Наукова та інноваційна діяльність в Луганській області: [стат. зб.] / [за ред. Т.П. Браги]. — Луганськ: Головне управління статистики у Луганській області. Держкомстат України, 2011. — 94 с.

7. Офіційний веб-сайт Головного управління статистики у Луганській області. — Режим доступу: http://lg.ukrstat.gov.ua/sinf/nauin/v/nauin0410_5.php

8. Офіційний сайт Луганської облдержадміністрації: www.loga.gov.ua

9. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики [електронний ресурс]. — Режим доступу: www.minagro.gov.ua

10. *Поддєрьогін А. М.* Інновації та їх фінансове забезпечення в харчовій промисловості України / А. М. Поддєрьогін, А. В. Корнилюк // *Фінанси України*. — 2009. — № 11. — С. 94—100.

11. *Рибак Ю. В.* Стратегія підвищення міжнародної конкурентоспроможності регіонів // *Формування ринкових відносин в Українію* — 2011. — № 1 (116). — С. 192—199.

Reference

1. *Zakharin S. V.* (2010). Marketynhovi mozhlyvosti zaluchennia investysii u rozvytok tekhnolohichnykh klasteriv [Marketing opportunities to attract investments in the development of technology clusters] — Retrieved from : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/11952/1/103.pdf> [in Ukrainian].

2. *Kyrychenko O.A. & Vyhivska Yu.I.* (2011). Kontseptualni zasady formuvannia i realizatsii natsionalnykh ahrarnykh innovatsiinykh proham [The conceptual basis for the formation and implementation of national agricultural innovation programs]. *Aktualni problemy ekonomiky* — Actual Problems of Economics. — № 9(123). — P. 93—103 [in Ukrainian].

3. *Kuzyik B. N. & Yakovets Yu. V.* (2005). Rossiya — 2050: strategiia innovatsionnogo pryoryva [Russia — 2050: a strategy for an innovative breakthrough]. — Moskva: ZAO «Izdatelstvo» «Ekonomika» [in Russian].

4. *Lishchynskiy M. P.* (2012). Formuvannia investysiiinoi pryvablyvosti ahrarnykh korporatsii Ukrainy [Formation of investment attractiveness of Ukraine agricultural corporations] // *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*. — Formation of Market Relations in Ukraine. — № 1. — P. 61—68 [in Ukrainian].

5. *Braha T. P.* (Eds.). (2010). Naukova ta innovatsiina diialnist v Luhanskii oblasti: statystychnyi zbirnyk [Research and Innovation in Lugansk Oblast: statistical yearbook]. — Luhansk: Holovne upravlinnia statystyky u Luhanskii oblasti. Derzhkomstat Ukrainy [in Ukrainian].

6. *Braha T. P.* (Eds.). (2011). Naukova ta innovatsiina diialnist v Luhanskii oblasti: statystychnyi zbirnyk [Research and Innovation in Lugansk Oblast: statistical yearbook]. Luhansk: Holovne upravlinnia statystyky u Luhanskii oblasti. Derzhkomstat Ukrainy [in Ukrainian].

7. Ofitsiinyi veb-sait Holovnoho upravlinnia statystyky u Luhanskii oblasti [The official website of the Central Statistical Office in Luhansk region]. lg.ukrstat.gov.ua — Retrieved fom : http://lg.ukrstat.gov.ua/sinf/nauinv/nauinv0410_5.php [in Ukrainian].

8. Ofitsiynyi sait Luhanskoi oblderzhadministratsii [Official Site Lugansk Regional State Administration]. loga.gov.ua. Retrieved from : <http://www.loga.gov.ua> [in Ukrainian].

9. Ofitsiynyi sait Ministerstva aharnoi polityky [Official site of the Ministry of Agriculture]. minagro.gov.ua. Retrieved from: <http://www.minagro.gov.ua> [in Ukrainian].

10. *Poddierohin A. M. & Kornyluk A. V.* (2009). Innovatsii ta yikh finansove zabezpechennia v kharchovii promyslovosti Ukrainy [Innovations and their financial security in the food industry in Ukraine] // *Finansy Ukrainy — Finance Ukraine.* — № 11. — P. 94—100 [in Ukrainian].

11. *Rybak Yu. V.* (2011). Stratehiia pidvyshchennia mizhnarodnoi konkurentospromozhnosti rehioniv [The strategy of increasing the international competitiveness of regions] // *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukrainiiu — Formation of Market Relations in Ukraine.* — № 1 (116). — P. 192—199 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 21.06.2013 р.

УДК

Бараник З. П.,

д.е.н., професор кафедри статистики

Петухова О. А.,

старший викладач кафедри статистики
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Baranik Z.P.

professor of the Department of Statistics

Petyhova O.A.

senior Lecturer, Department of Statistics
SHEE «KNEU named after Vadym Hetman»

STATISTICAL ANALYSIS OF THE LABOR MARKET IN UKRAINE: A GENDER PERSPECTIVE

АНОТАЦІЯ. В статті представлено результати статистичного аналізу ринку праці України у 2013 році. Розглянуто його гендерний аспект: зайнятість, безробіття, оплата праці. Обґрунтовано необхідність вирішення цієї проблеми, оскільки Україна буде сучасну соціальну модель розвитку суспільства.